YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
29 päivänä huhtikuuta 2004 *

Yhdistetyissä asioissa C-162/01 P ja C-163/01 P,

Edouard Bouma, kotipaikka Rutten (Alankomaat), ja

Bernard M. J. B. Beusmans, kotipaikka Noorbeek (Alankomaat),

edustajanaan advocaat E. H. Pijnacker Hordijk,

valittajina,

joissa valittajat vaativat muutoksenhauissaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (neljäs jaosto) 31.1.2001 asiassa T-533/93, Bouma vastaan neuvosto ja komissio (Kok. 2001, s. II-203), sekä asiassa T-73/94, Beusmans vastaan neuvosto ja komissio (Kok. 2001, s. II-223), antamien tuomioiden kumoamista,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

ja joissa valittajien vastapuolina ovat

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehenään A.-M. Colaert,

ja

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään T. Van Rijn, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajina ensimmäisessä oikeusasteessa,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, joka hoitaa kuudennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit J. N. Cunha Rodrigues, J.-P. Puissochet, R. Schintgen ja N. Colneric (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: C. Stix-Hackl,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M.-F. Contet,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.9.2003 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 E. Bouma ja B. Beusmans ovat yhteisöjen tuomioistuimeen 13.4.2001 toimittamillaan kahdella erillisellä valituksella hakeneet muutosta yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 31.1.2001 asiassa T-533/93, Bouma vastaan neuvosto ja komissio (Kok. 2001, s. II-203; jäljempänä asia Bouma), sekä asiassa T-73/94, Beusmans vastaan neuvosto ja komissio (Kok. 2001, s. II-223; jäljempänä asia Beusmans), antamiin tuomioihin (jäljempänä yhdessä valituksenalaiset tuomiot), joilla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta koskeneet valittajien kanteet, jotka perustuivat EY:n perustamissopimuksen 178 artiklaan ja 215 artiklan toiseen kohtaan (joista on tullut EY 235 artikla ja EY 288 artiklan toinen kohta).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2 Maidon ja maitotuotteiden kaupan pitämisestä luopumista ja lypsykarjan tuotannon muuttamista koskevasta palkkiojärjestelmästä 17 päivänä toukokuuta 1977 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1078/77 (EYVL L 131, s. 1)

säädetään kaupan pitämisestä luopumista tai tuotannon muuttamista koskevan palkkion maksamisesta tuottajille, jotka sitoutuvat olemaan pitämättä kaupan maitoa tai maitotuotteita viiden vuoden pituisena kaupan pitämisestä luopumisen ajanjaksona, sekä tuottajille, jotka sitoutuvat olemaan pitämättä kaupan maitoa tai maitotuotteita ja muuttamaan lypsykarjan tuotantonsa lihakarjan tuotannoksi neljän vuoden pituiseksi tuotannon muuttamisen ajanjaksoksi.

3 Maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 804/68 muuttamisesta 31 päivänä maaliskuuta 1984 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 856/84 (EYVL L 90, s. 10) ja asetuksen N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun maksun soveltamista maito- ja maitotuotealalla koskevista yleisistä säännöistä 31 päivänä maaliskuuta 1984 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 857/84 (EYVL L 90, s. 13) on otettu 1.4.1984 lähtien käyttöön lisämaksu, jota kannetaan toimitetuista maitomääristä, jotka ylittävät viitemäärän, joka on määritetty kunkin ostajan osalta kullekin jäsenvaltiolle vahvistetun kokonaismäärän mukaisissa rajoissa. Lisämaksusta vapautettu viitemäärä vastaa jäsenvaltion valitseman menettelyn mukaisesti kaikkea joko tuottajan toimittamaa tai meijerin ostamaa maitoa tai maitomäärää vastaavaa tuotetta viitevuoden aikana, joka Alankomaiden osalta on vuosi 1983.

4 Tätä lisämaksua koskevat yksityiskohtaiset soveltamissäännöt on vahvistettu asetuksen N:o 804/68 (ETY) 5 c artiklassa tarkoitetun lisämaksun yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä 16 päivänä toukokuuta 1984 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 1371/84 (EYVL L 132, s. 11).

5 Tuottajille, jotka asetuksen N:o 1078/77 mukaisesti antamansa sitoumuksen vuoksi eivät olleet toimittaneet maitoa asianomaisen jäsenvaltion käyttämän viitevuoden aikana, ei ole myönnetty viitemäärää.

6 Yhteisöjen tuomioistuin totesi 28.4.1988 antamissaan tuomioissa asiassa 120/86, Mulder (Kok. 1988, s. 2321; jäljempänä asia Mulder I), ja asiassa 170/86, von Deetzen (Kok. 1988, s. 2355; jäljempänä asia von Deetzen), että asetus N:o 857/84, sellaisena kuin se on täydennettynä asetuksella N:o 1371/84, on pätemätön siltä osin kuin kyseisessä asetuksessa ei ollut säännöksiä viitemäärän myöntämisestä tuottajille, jotka eivät olleet toimittaneet maitoa asianomaisen jäsenvaltion käyttämän viitevuoden aikana asetuksen N:o 1078/77 nojalla antamansa sitoumuksen vuoksi.

7 Asioissa Mulder I ja von Deetzen annettujen tuomioiden jälkeen neuvosto antoi 20.3.1989 asetuksen N:o 857/84 muuttamista koskevan asetuksen (ETY) N:o 764/89 (EYVL L 84, s. 2), joka tuli voimaan 29.3.1989, ja tällä asetuksella tehtiin mahdolliseksi se, että edellä mainituissa asioissa tarkoitetun kaltaisille tuottajille voitiin myöntää erityinen viitemäärä, joka vastasi 60:tä prosenttia näiden tuottajien tuotannosta niiden 12 kuukauden aikana, jotka edelsivät asetuksen N:o 1078/77 mukaisen kaupan pitämisestä luopumista tai tuotannon muuttamista koskeneen sitoumuksen antamista. Tuottajia, joita tämä sääntely koskee, kutsutaan yhteisesti nimellä SLOM-tuottajat.

8 Asetuksen N:o 857/84 3 a artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 764/89, viitemäärän määrääminen edellyttää muun muassa sitä, että tuottaja "osoittaa — hakemuksensa tueksi kykenevänsä tuottamaan vaaditun viitemäärän kokonaisuudessaan tilallaan".

9 Kyseisen artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaan tällä tarkoitetaan ainoastaan tuottajia, "joiden kaupan pitämisestä luopumisen tai tuotannon muuttamisen voimassaolo päättyy asetuksen ETY N:o 1078/77 nojalla annetun sitoumuksen mukaisesti 31.12.1983 jälkeen, tai jäsenvaltioissa, joissa maitotoimitukset huhtikuun ja syyskuun välisenä aikana ovat vähintään kaksinkertaiset verrattuna maitotoimituksiin lokakuun ja maaliskuun välisenä aikana, 30.9.1983 jälkeen".

10 Asetuksen N:o 857/84 3 a artiklan 3 kohdassa, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 764/89, säädetään seuraavaa:

"Jos tuottaja kykenee 29.3.1989 alkavassa kahden vuoden määräajassa osoittamaan toimivaltaista viranomaista tyydyttävällä tavalla, että hän on tosiasiallisesti aloittanut uudelleen suoramyynnin ja/tai toimitukset ja että ne ovat viimeisen 12 kuukauden aikana olleet vähintään 80 prosenttia väliaikaisesta viitemäärästä, hänelle myönnetään erityinen viitemäärä lopullisesti. Muussa tapauksessa väliaikaiset viitemäärät ohjataan täysimääräisesti takaisin yhteisön varantoihin. — —"

11 Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa C-189/89, Spagl, 11.12.1990 antamassaan tuomiossa (Kok. 1990, s. I-4539; jäljempänä asia Spagl), että asetuksen N:o 857/84 3 a artiklan 1 kohdan ensimmäinen luetelmakohta, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 764/89, on pätemätön siltä osin kuin tuottajille, joiden kaupan pitämisestä luopumisesta tai tuotannon muuttamisesta asetuksen N:o 1078/77 nojalla antama sitoumus oli päättynyt ennen 31.12.1983 tai — tilanteen mukaan — ennen 30.9.1983, ei myönnetä erityistä viitemäärää ensiksi mainitun säännöksen perusteella. Näitä tuottajia, joiden osalta kaupan pitämisestä luopuminen oli päättynyt ennen pätemättömiksi todettuja määräpäiviä, kutsutaan yhteisesti nimellä SLOM 1983 -tuottajat, jos heidän asetuksen N:o 1078/77 nojalla antamansa sitoumus kaupan pitämisestä luopumisesta päättyi vuonna 1983.

12 Asiassa Spagl annetun tuomion jälkeen neuvosto antoi 13.6.1991 asetuksen N:o 857/84 muuttamista koskevan asetuksen (ETY) N:o 1639/91 (EYVL L 150, s. 35). Tällä asetuksella muun muassa lisättiin asetuksen N:o 857/84 3 a artiklan 1 kohtaan, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 764/89, uusi alakohta, jonka nojalla erityinen viitemäärä voitiin myöntää tuottajille, joiden antama kaupan pitämisestä luopumista tai tuotannon muuttamista koskeva sitoumus oli päättynyt vuonna 1983.

13 Yhdistetyissä asioissa C-104/89 ja C-37/90, Mulder ym. vastaan neuvosto ja komissio, 19.5.1992 antamassaan välituomiossa (Kok. 1992, s. I-3061, Kok. Ep. XII, s. I-99; jäljempänä asia Mulder II) yhteisöjen tuomioistuin totesi yhteisön olevan vastuussa vahingosta, joka oli aiheutunut tietyille maidontuottajille, jotka olivat antaneet asetuksen N:o 1078/77 mukaisen sitoumuksen ja jotka sittemmin eivät voineet pitää maitoa kaupan asetuksen N:o 857/84 soveltamisen takia. Yhteisöjen tuomioistuin kehotti asianosaisia pyrkimään sopimukseen maksettavien määrien osalta.

14 Neuvosto ja komissio julkaisivat tämän tuomion johdosta 5.8.1992 *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* tiedonannon 92/C 198/04 (EYVL C 198, s. 4). Viitattuaan asiassa Mulder II annetun tuomion vaikutuksiin kyseiset toimielimet ilmoittivat aikovansa antaa yksityiskohtaiset säännöt siitä, miten vahingonkorvaukset käytännössä suoritetaan asianomaisille tuottajille, jotta kyseisen tuomion vaikutukset toteutuisivat täysimääräisesti.

15 Tämän jälkeen neuvosto antoi 22.7.1993 asetuksen N:o 2187/93 tietyille maidon ja maitotuotteiden tuottajille, jotka eivät ole voineet tilapäisesti harjoittaa toimintaansa, tarjottavasta hyvityksestä (EYVL L 196, s. 6).

16 Yhteisöjen tuomioistuin ratkaisi asian Mulder II osalta kantajien vaatimien korvausten suuruuden yhdistetyissä asioissa C-104/89 ja C-37/90, Mulder ym. vastaan neuvosto ja komissio, 27.1.2000 antamallaan tuomiolla (Kok. 2000, s. I-203; jäljempänä asia Mulder III).

Riidan perustana olevat tosiseikat

A *Asia C-162/01 P*

17 Bouman valituksen perustana olevat tosiseikat on esitetty asiassa Bouma annetun tuomion 14–17 kohdassa seuraavasti:

"14 Kantaja on Alankomaissa toimiva maidontuottaja. Kantajan isä sitoutui asetuksen N:o 1078/77 mukaisesti luopumaan maidon kaupan pitämisestä 20.4.1983 saakka. Ennen sitoumuksen voimassaolon päättymistä maatila siirtyi kantajalle, joka otti sitoumuksen omiin nimiinsä.

15 Kantaja ei aloittanut tuotantoa uudelleen sitoumuksen päätyttyä.

16 Kantaja haki asetuksen N:o 1639/91 antamisen jälkeen väliaikaista viitemäärää, joka hänelle myönnettiin 28.10.1991 tehdyllä päätöksellä.

17 Algemene Inspectiedienst (yleinen valvontaelin) kohdisti kantajan toimintaan 22.3.1993 tarkastuksen varmistuakseen yksityiskohdista, jotka koskivat maidontuotannon uudelleen aloittamista. Inspectiedienstin laatiman tarkastuskertomuksen perusteella Alankomaiden toimivaltainen viranomainen peruutti 4.5.1993 tekemällään päätöksellä kantajalle myöntämänsä väliaikaisen viitemäärän."

B *Asia C-163/01 P*

18 Beusmansin valituksen perustana olevat tosiseikat on esitetty asiassa Beusmans annetun tuomion 14–16 kohdassa seuraavasti:

"14 Kantaja on Alankomaissa toimiva maidontuottaja, joka sitoutui asetuksen N:o 1078/77 mukaisesti luopumaan maidon kaupan pitämisestä 23.12.1983 saakka. Sitoumuksen päätyttyä kantaja jatkoi lihotuskarjan kasvattamista, minkä hän oli aloittanut kyseisen sitoumuksen aikana.

15 Kantaja haki asetuksen N:o 1639/91 antamisen jälkeen väliaikaista viitemäärää, joka hänelle myönnettiin 25.11.1991 tehdyllä päätöksellä.

16 Algemene Inspectiedienst (yleinen valvontaelin) kohdisti kantajan toimintaan tarkastuksen varmistuakseen yksityiskohdista, jotka koskivat maidontuotannon uudelleen aloittamista. Inspectiedienstin laatiman tarkastuskertomuksen perusteella Alankomaiden toimivaltainen viranomainen peruutti 19.4.1993 tekemällään päätöksellä kantajalle myöntämänsä väliaikaisen viitemäärän."

Oikeudenkäyntimenettely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja valituksenalaiset tuomiot

19 Bouma nosti 30.9.1993 ja Beusmans puolestaan 14.2.1994 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen saapuneella kirjelmällä perustamissopimuksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan nojalla neuvostoa ja komissiota vastaan kanteen, joka koski sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta.

20 Nämä kaksi oikeudenkäyntimenettelyä lykättiin 31.8.1994 annetuilla määräyksillä siihen saakka, kunnes edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa C-104/89 ja C-37/90, Mulder ym. vastaan neuvosto ja komissio, annettiin lopullinen tuomio. Ensiksi mainitut asiat otettiin uudelleen käsiteltäviksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun neljännen jaoston puheenjohtajan 11.3.1999 antamalla määräyksellä.

21 Bouma ja Beusmans vaativat ensisijaisesti, että yhteisö velvoitetaan maksamaan Boumalle 376 511 Alankomaiden guldenia ja Beusmansille 379 729 Alankomaiden guldenia (NLG), molemmat määrät 8 prosentin vuotuisine viivästyskorkoineen 19.5.1992 lukien, korvauksena vahingosta, jonka he olivat kärsineet 1.4.1984 lähtien siihen saakka, jolloin he olivat aloittaneet maidontuotannon uudelleen.

22 Bouma ja Beusmans vaativat toissijaisesti, että yhteisö velvoitetaan maksamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asianmukaisena pitämä määrä, joka ei kuitenkaan ole Bouman osalta vähemmän kuin 149 032 NLG ja Beusmansin osalta vähemmän kuin 110 502 NLG ja joka vastaa asetuksen N:o 2187/93 nojalla maksettavaa määrää, 8 prosentin vuotuisine viivästyskorkoineen 19.5.1992 lukien.

23 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteet valituksenalaisissa tuomioissaan ja velvoitti Bouman ja Beusmansin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

24 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti asiassa Bouma antamansa tuomion 39 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 38 kohta) yhteisön vastuuta koskevista yleisistä ehdoista. Kyseinen tuomioistuin esitti sen jälkeen asiassa Bouma antamansa tuomion 40–42 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 39–41 kohta), että tämä vastuu syntyy SLOM-tuottajia kohtaan sillä perusteella, että luottamuksensuojan periaatetta on loukattu.

25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi asiassa Bouma antamansa tuomion 43 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 42 kohta) edellä mainitun asian Spagl 13 kohtaan viitaten seuraavaa:

"Edellä mainitusta asiassa Spagl annetusta tuomiosta käy kantajan mukaan lisäksi ilmi, että yhteisö ei voi luottamuksensuojan periaatetta loukkaamatta ilman eri toimenpiteitä evätä kiintiöitä kaikilta niiltä tuottajilta, joiden kaupan pitämistä tai tuotannon muuttamista koskevat sitoumukset olivat päättyneet vuonna 1983, eikä etenkään tuottajilta, jotka eivät Spaglin tavoin olleet voineet aloittaa uudelleen maidontuotantoa syistä, jotka liittyivät niiden antamiin sitoumuksiin. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut tuomionsa 13 kohdassa seuraavasti:

'Yhteisön lainsäätäjä saattoi pätevästi asettaa määräajan, joka koski kaupan pitämisestä luopumista tai tuotannon muuttamista koskevaa ajanjaksoa kyseisten toimijoiden osalta ja jonka tarkoituksena oli sulkea [erityisen viitemäärän myöntämistä koskevista säännöksistä saatavan] edun ulkopuolelle tuottajat, jotka eivät olleet toimittaneet maitoa koko viitevuonna tai osana sitä sellaisista syistä, jotka eivät koske kaupan pitämisestä luopumista tai tuotannon muuttamista. On sen sijaan luottamuksensuojan periaatteen vastaista, sellaisena kuin periaatetta on tulkittu edellä mainitussa oikeuskäytännössä, että tämänkaltainen määräaika asetettaisiin olosuhteissa, joiden vuoksi se vaikuttaisi siten, että [näistä säännöksistä saatavan] edun ulkopuolelle jäisivät myös sellaiset tuottajat, joiden osalta maidon toimittamatta jättäminen viitevuoden aikana kokonaisuudessaan tai osana vuotta on johtunut asetuksen N:o 1078/77 mukaisen sitoumuksen noudattamisesta'."

26 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa Bouma antamansa tuomion 44 ja 45 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 43 ja 44 kohta) päätellyt asiassa Spagl annetusta tuomiosta seuraavaa:

"44 Päinvastoin kuin kantaja väittää, tätä tuomiota on tulkittava ainoastaan niiden tosiseikkojen valossa, jotka olivat kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olleen asian taustalla. Spagl oli maanviljelijä, joka ei kyennyt

sitoumuksen päätyttyä 31.3.1983 aloittamaan välittömästi uudelleen maidontuotantoa, koska hänellä ei ollut tarvittavaa pääomaa lypsykarjan uudelleenhankkimiseksi. Tämän sijaan Spagl osti nuorta nautakarjaa, joita hän kasvatti itse aloittaakseen uudelleen kyseisen toiminnan 12 lypsylehmän avulla vuoden 1984 touko- tai kesäkuussa (ks. edellä mainittua asiaa Spagl koskevan julkisasiamies Jacobsin ratkaisuehdotuksen 2 kohta (Kok. 1990, s. I-4554, 2 kohta)). Suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta käy lisäksi ilmi, että sillä aikaa, kun maidontuotanto oli ollut keskeytyneenä, kantaja oli huoltanut maidontuotantoon käyttämiään rakennuksia ja koneita (Kok. 1990, s. I-4541, I 2 kohta).

45 On näin ollen asianmukaista päätellä tästä tuomiosta, että tuottajat, joiden sitoumus oli päättynyt vuonna 1983, eivät voi menestyksekkäästi perustaa vahingonkorvauskannettaan luottamuksensuojan periaatteen loukkaamiseen, elleivät ne osoita, että syyt, joiden vuoksi ne eivät olleet aloittaneet uudelleen maidontuotantoa viitevuonna, liittyvät siihen seikkaan, että ne olivat keskeyttäneet tämän tuotannon tietyksi ajaksi ja että niiden oli mahdotonta tuotantoa koskevista järjestelyllisistä syistä aloittaa toimintaa välittömästi uudelleen."

27 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa Bouma antamansa tuomion 46 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 45 kohta) viitannut asiaan Mulder II ja todennut seuraavaa:

"Asiassa Mulder II annetun tuomion 23 kohdasta käy lisäksi ilmi, että yhteisön vastuu edellyttää sitä, että tuottajat ovat selvästi osoittaneet aikomuksensa aloittaa uudelleen maidontuotanto sen jälkeen kun maidon kaupan pitämisestä luopumista koskeva ajanjakso on päättynyt. Laittomuus, joka johti SLOM-tuottajien tilanteen taustalla olevien asetusten pätemättömiksi julistamiseen, antaa SLOM-tuottajille oikeuden vahingonkorvaukseen ainoastaan, jos nämä ovat olleet estyneitä aloittamaan uudelleen maidontuotannon. Tämä merkitsee sitä, että tuottajien, joiden sitoumus oli päättynyt ennen kuin asetus N:o 857/94 oli tullut voimaan, oli pitänyt aloittaa uudelleen maidontuotanto tai ainakin toteuttaa tähän tähtääviä toimenpiteitä eli investoida maidontuotannossa tarvittaviin laitteisiin taikka korjata tai huoltaa niitä (ks. tältä osin asiaa Mulder koskevan julkisasiamies Van Gervenin ratkaisuehdotuksen 30 kohta (Kok. 2000, s. I-3094))."

28 Kantajien tilanteen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi asiassa Bouma antamansa tuomion 48 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 47 kohta) ensiksi seuraavaa:

"Kun otetaan huomioon, ettei kantaja aloittanut maidontuotantoa uudelleen sitoumuksensa päättymisajankohdan [Bouman osalta 20.4.1983 ja Beusmansin osalta 23.12.1983] ja kiintiöjärjestelyn voimaantuloajankohdan 1.4.1984 välisenä ajanjaksona, kantajan vahingonkorvauskannetta voidaan pitää perusteltuna vain, jos kantaja osoittaa, että hänellä oli tarkoitus aloittaa tuotanto uudelleen kaupan pitämistä koskevan sitoumuksen päätyttyä ja että tämä oli ollut mahdotonta asetuksen N:o 857/84 voimaantulon vuoksi."

29 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli valituksenalaisissa tuomioissa tämän jälkeen Bouman ja Beusmansin esittämää näyttöä ja totesi sen riittämättömäksi.

Asianosaisten vaatimukset

30 Bouma ja Beusmans vaativat, että yhteisöjen tuomioistuin

— kumoaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 31.1.2001 asiassa T-533/93 ja asiassa T-73/94 antamat tuomiot

— palauttaa asiat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen

— velvoittaa neuvoston ja komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut molemmissa oikeusasteissa.

31 Neuvosto vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin näissä molemmissa asioissa

— jättää valituksen osittain tutkimatta ja joka tapauksessa hylkää sen kokonaisuudessaan perusteettomana

— velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

32 Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin näissä molemmissa asioissa

— toteaa valituksen olevan perusteeton

— velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Valituksenalaisia tuomioita koskevat kumoamisperusteet

33 Bouma ja Beusmans esittävät valituksenalaisia tuomioita vastaan viisi kumoamisperustetta.

34 Kolmella ensimmäisellä kumoamisperusteellaan he vetoavat yhdenvertaisuuden, luottamuksensuojan, oikeusvarmuuden ja perusteluvelvollisuuden periaatteiden loukkaamiseen, siltä osin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on

— asiassa Spagl annettu tuomio huomioon ottaen arvioinut virheellisesti SLOM 1983 -tuottajien oikeuden korvaukseen

— arvioinut valittajien oikeuden korvaukseen sen perusteella, että nämä eivät olleet aloittaneet uudelleen maidontuotantoa 31.12.1983 ja 1.4.1984 välisenä aikana

— asiassa Mulder II annettu tuomio huomioon ottaen arvioinut virheellisesti SLOM 1983 -tuottajien oikeuden korvaukseen.

35 Bouma ja Beusmans väittävät neljännellä kumoamisperusteellaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jakanut virheellisesti todistustaakan tai ainakin asettanut heille todistustaakan, jota ei voida oikeudellisesti hyväksyä.

36 Valittajat moittivat lopuksi viidennellä kumoamisperusteellaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se on esittänyt ja arvioinut merkitykselliset tosiseikat niin virheellisesti ja puolueellisesti, että valituksenalaisten tuomioiden on katsottava olevan perusteluvelvollisuuden periaatteen ja puolueettomuusperiaatteen vastaisia.

Valitukset

37 Kuudennen jaoston puheenjohtaja on asianosaisia ja julkiasiamiestä kuultuaan antanut työjärjestyksen 43 artiklan nojalla 20.6.2003 määräyksen, jonka mukaan kyseiset kaksi toisiinsa liittyvää asiaa käsitellään yhdessä suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten.

Ensimmäinen kumoamisperuste

Valittajien lausumat

38 Bouma ja Beusmans kiistävät asiassa Bouma annetun tuomion 43–45 kohtaan ja asiassa Beusmans annetun tuomion 42–44 kohtaan sisältyvän tulkinnan asiassa Spagl annetusta tuomiosta, minkä lisäksi ne kiistävät ne johtopäätökset, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valittajien oikeuksien osalta tehnyt tämän tulkinnan perusteella.

39 Valittajat väittävät, että asiassa Bouma annetun tuomion 39–42 kohdalla ja asiassa Beusmans annetun tuomion 38–41 kohdalla ei ole itsenäistä merkitystä, koska niissä mainitut tuomiot eivät koske SLOM 1983 -tuottajien erityisasemaa ja koska toisaalta asiassa Spagl käsitellään juuri näiden tuottajien erityisasemaa nämä samat yleiset periaatteet huomioon ottaen.

40 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen hyväksymä tulkinta asiasta Spagl merkitsee sitä, että kaikki SLOM 1983 -tuottajat eivät voi vaatia korvausta, vaan ainoastaan ne, jotka osoittavat, että ne eivät olleet voineet aloittaa uudelleen maidontuotantoa erityisten syiden takia. Bouma ja Beusmans katsovat, että tällainen tulkinta yhteisöjen tuomioistuimen aikaisemmista tuomioista on

käsittämätön ja virheellinen. Kyseinen tulkinta johtaa luottamuksensuojan ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteiden vakavaan loukkaamiseen niiden SLOM-tuottajien osalta, jotka ovat valittajien kanssa samassa tilanteessa ja jotka eivät olleet aloittaneet maidontuotantoa uudelleen kalenterivuoden 1983 aikana tai ennen 1.4.1984.

41 Bouma ja Beusmans esittävät ensimmäisen kumoamisperusteensa osalta seitsemän väitettä, joita tarkastellaan tämän tuomion 48–79 ja 97–102 kohdassa.

42 Valittajat huomauttavat lopuksi, että se seikka, että ne eivät ole täysimääräisesti aloittaneet uudelleen maidontuotantoa ennen 1.4.1984, ei poista heidän oikeuttaan saada korvausta ja että valituksenalaisia tuomioita ei tästä syystä voida pitää voimassa.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

— Alustava huomautus

43 Aluksi on syytä todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa Bouma antamansa tuomion 39 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 38 kohta) perustellusti todennut, että yhteisö on sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun perusteella vastuussa periaatteessa ainoastaan silloin, kun kolme edellytystä täyttyy: yhteisön toimielinten toiminta on ollut lainvastaista, vahinko on tosiasiallisesti syntynyt ja lainvastaisen toiminnan sekä aiheutuneeksi väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys. Tämä sääntö soveltuu myös tuottajiin, jotka ovat asetuksen N:o 1078/77 nojalla antaneet sitoumuksen kaupan pitämisestä luopumisesta ja jotka eivät ole tämän takia voineet vaatia viitemäärän myöntämistä.

44 Tarkastellessaan sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta SLOM 1983 -tuottajia kohtaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen perustellusti viitannut asiassa Bouma annetun tuomion 39 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 38 kohta) mainittuihin edellytyksiin.

45 Mitä sitten tulee erityisesti edellytykseen yhteisön toimielinten toiminnan lainvastaisuudesta, asiasta Mulder II (tuomion 15 ja 16 kohta) ilmenee, että yhteisön lainsäätäjä on selvällä ja vakavalla tavalla ylittänyt harkintavaltansa rajat estäessään niitä maidontuottajaryhmiä, jotka ovat antaneet sitoumuksen asetuksen N:o 1078/77 nojalla, toimittamasta maitoa asetuksen N:o 857/84 mukaisesti. Koska nämä tuottajat olivat voineet perustellusti olettaa voivansa aloittaa uudelleen maidon pitämisen kaupan sen jälkeen, kun niiden antama maidon kaupan pitämisestä luopumista koskeva sitoumus päättyi, lainsäätäjä on riittävän ilmeisellä tavalla loukannut luottamuksensuojan periaatetta, jolla pyritään yksityisen oikeussubjektin suojelemiseen.

46 Niiden SLOM-tuottajien osalta, joiden antama sitoumus kaupan pitämisestä luopumisesta päättyi 1.4.1984 jälkeen, yhteisöjen tuomioistuin oli asioissa Mulder I ja von Deetzen julistanut asetuksen N:o 857/84 alkuperäisessä muodossaan pätemättömäksi juuri tämän saman perusteen takia, eli koska oli loukattu kyseisten tuottajien perusteltua luottamusta tuotannon aloittamiseen uudelleen sen jälkeen, kun heidän asetuksen N:o 1078/77 nojalla antamansa sitoumus oli päättynyt.

47 Näin ollen on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa Bouma antamansa tuomion 40–42 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 39–41 kohta) perustellusti viitannut tähän oikeuskäytäntöön tarkastellessaan yhteisön vastuuta SLOM 1983 -tuottajia kohtaan.

— Ensimmäinen väite

48 Bouma ja Beusmans moittivat ensimmäisellä väitteellään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se on asiassa Bouma antamansa tuomion 43 kohdassa ja asiassa Beusmans antamansa tuomion 42 kohdassa tulkinnut asiaa Spagl virheellisesti. Valittajien mukaan yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Spagl antamansa tuomion 13 kohdassa katsonut, että määräpäivän asettaminen on oikeudenvastaista, koska kyseinen päivä on valittu siten, että tuottajat eivät ole toimittaneet maitoa "koko viitevuonna tai osana sitä" kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen vuoksi. Kyseinen kohta koskee kaikkia SLOM 1983 -tuottajia, koska kukaan näistä tuottajista ei nimittäin ole voinut toimittaa maitoa koko kalenterivuonna tai osana sitä.

49 Valittajien mukaan mikään ei viittaa siihen, että yhteisöjen tuomioistuin olisi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen näkemyksen mukaisesti halunnut rajoittaa asetuksen N:o 857/84 kumoamisen vain niihin tapauksiin, joissa asianomaiset SLOM-tuottajat eivät olleet voineet aloittaa uudelleen tuotantoa viitevuoden 1983 aikana heidän antamansa kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päätyttyä tällä välin.

50 Tältä osin on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Spagl antamansa tuomion 13 kohdan ensimmäisessä virkkeessä todennut, että yhteisön lainsäätäjä saattoi pätevästi asettaa määräajan, joka koski kaupan pitämisestä luopumista koskevaa ajanjaksoa ja jonka tarkoituksena oli sulkea asetuksen N:o 857/84 3 a artiklan nojalla, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 764/89, saatavan edun ulkopuolelle tuottajat, jotka eivät olleet toimittaneet maitoa koko viitevuonna, eli vuonna 1983, tai osana kyseistä vuotta sellaisista syistä, jotka eivät koske kaupan pitämisestä luopumista.

51 Yhteisöjen tuomioistuin on ainoastaan niiden tuottajien osalta, jotka voivat vedota perusteltuun luottamukseen tuotantonsa uudelleen aloittamisen osalta, asettunut vastustamaan sitä, että tämänkaltainen määräaika asetetaan olosuh-

teissa, joista on seurauksena se, että asetuksen N:o 857/84 3 a artiklan nojalla, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 764/89, saatavan edun ulkopuolelle jäävät myös sellaiset tuottajat, joiden osalta maitotoimitusten puuttuminen koko viitevuonna tai osana sitä on johtunut asetuksen N:o 1078/77 mukaisen sitoumuksen noudattamisesta.

52 Siltä osin kuin tuottajat, jotka olivat antaneet asetuksen N:o 1078/77 mukaisen sitoumuksen ja jotka tämän johdosta automaattisesti jäivät kiintiöiden myöntämisen ulkopuolelle, saattoivat pätevästi vedota perusteltuun luottamukseensa toiminnan uudelleen aloittamisen osalta heidän antamansa kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päätyttyä, asiassa Mulder I annetulla tuomiolla julistettiin asetus N:o 857/84 alkuperäisessä muodossaan pätemättömäksi SLOM-tuottajien edun mukaisesti, ja asiassa Spagl annetulla tuomiolla julistettiin tämä sama asetus, siinä muodossa kuin se oli asetuksen N:o 764/89 antamisen jälkeen, puolestaan pätemättömäksi niiden SLOM 1983 -tuottajien edun mukaisesti, joiden antamat kaupan pitämisestä luopumista tai tuotannon muuttamista koskevat sitoumukset olivat päättyneet vuoden 1983 aikana.

53 Asiassa Bouma annetun tuomion 43 kohta (asiassa Beusmans annetun tuomion 42 kohta) ei siis tältä osin sisällä minkäänlaista virhettä.

54 Ensimmäistä väitettä ei näin ollen voida hyväksyä.

— Toinen ja seitsemäs väite

55 Toinen väite, joka jakaantuu kahteen osaan, ja seitsemäs väite, joka liittyy läheisesti toisen väitteen ensimmäiseen osaan, on tutkittava yhdessä.

56 Bouma ja Beusmans väittävät toisen väitteen ensimmäisessä osassa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkinta vastaa kiistämisperustetta, johon toimielimet vetosivat asiassa Spagl ja jonka yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi. Kyseisen kiistämisperusteen mukaan oikeudellinen mahdollisuus tuottaa maitoa sulkee pois luottamuksensuojan loukkaamisen. Bouma ja Beusmans väittävät seitsemännellä väitteellään, että tämä sama tulkinta on yhdistetyissä asioissa T-195/94 ja T-202/94, Quiller ja Heusmann vastaan neuvosto ja komissio, 9.12.1997 annetun tuomion (Kok. 1997, s. II-2247; jäljempänä asia Quiller) vastainen. Kyseisen tuomion 97 kohdassa kiistämisperuste, joka perustui siihen, että kantaja Quiller olisi voinut saada alkuperäisen viitemäärän, jos hän olisi aloittanut toimitukset uudelleen vuonna 1983 kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päätyttyä, hylättiin samoilla aineellisoikeudellisilla perusteilla, jotka muun muassa julkisasiamies Jacobs oli aiemmin esittänyt asiassa Spagl antamassaan ratkaisuehdotuksessa.

57 On kuitenkin todettava, että toisin kuin Bouma ja Beusmans väittävät, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tulkinnut asiassa Spagl annettua tuomiota siten, että pelkästään se, että tuottajalla on oikeudellinen mahdollisuus tuottaa maitoa, estää häntä vetoamasta siihen, että hänen luottamuksensuojaansa on loukattu.

58 Mitä sitten tulee väitteeseen, jonka mukaan asioissa Bouma ja Beusmans hyväksytty tulkinta asiassa Spagl annetusta tuomiosta on asiassa Quiller annetun tuomion vastainen, Bouma ja Beusmans eivät täsmennä, miltä osin tällä väitteellä voidaan osoittaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut virheellisesti kyseisessä asiassa Spagl annettua tuomiota. Kyseinen väite perustuu nimittäin tuomioon, jonka kohteena ei ole asiassa Spagl annetun tuomion tulkinta ja joka ei ole tullut lainvoimaiseksi käsiteltävinä olevien asioiden suhteen (ks. tältä osin asia C-248/99 P, Ranska v. Monsanto ja komissio, tuomio 8.1.2002, Kok. 2002, s. I-1, 37 kohta).

59 Toisen väitteen ensimmäinen osa ja seitsemäs väite on näin ollen hylättävä aiheettomina.

60 Bouma ja Beusmans kiistävät toisen väitteensä toisella osalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkinnan, jolla heidän mukaansa hyväksytään taannehtiva vaikutus asetuksen N:o 857/84 3 a artiklassa, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 764/89, asetetulle määräpäivälle. Julkisasiamiehet ilmoittivat asioissa Mulder I ja Spagl antamissaan ratkaisuehdotuksissa vastustavansa tällaista taannehtivuutta. Mikään ei osoita, että yhteisöjen tuomioistuin olisi kyseisessä asiassa Spagl antamassaan tuomiossa halunnut poiketa heidän esittämästään arviosta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkinta kyseisestä tuomiosta on näin ollen hylättävä tuon tuomion vastaisena.

61 Ensiksi on todettava, että asiassa Spagl antamassaan ratkaisuehdotuksessa julkisasiamies Jacobs esitti näkemyksen, jonka mukaan asetuksen N:o 857/84 3 a artiklassa, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 764/89, tarkoitettu määräpäivä oli asetettu taannehtivasti, jolloin tuottajille, joiden sitoumus oli päättynyt ennen kyseistä päivää, ei ilmoitettu siitä, että tuotanto on aloitettava uudelleen niin nopeasti ja täysimääräisesti kuin mahdollista, ja kyseiset tuottajat eivät voineet tällöin aavistaa, että jättäessään tämän tekemättä he jäävät lopullisesti syrjään markkinoilta.

62 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa Bouma antamansa tuomion 45 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 44 kohta) tyytynyt päättelemään asiassa Spagl annetusta tuomiosta, että tuottajien, joiden sitoumus on päättynyt vuonna 1983, on osoitettava, että syyt, joiden vuoksi ne eivät olleet aloittaneet uudelleen maidontuotantoa viitevuonna, liittyvät siihen seikkaan, että ne olivat keskeyttäneet tämän tuotannon tietyksi ajaksi ja että niiden oli mahdotonta tuotantoa koskevista järjestelyllisistä syistä aloittaa toimintaa välittömästi uudelleen.

63 Tämä tulkinta asiassa Spagl annetusta tuomiosta ei ole virheellinen.

64 Toisen väitteen toinen osa on näin ollen perusteeton.

65 Edellä esitetystä seuraa, että toinen ja seitsemäs väite on hylättävä.

— Kolmas väite

66 Bouma ja Beusmans moittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se on tulkinnassaan nojautunut vahvasti edellä mainitussa asiassa Spagl riidan perustana olleisiin tosiseikkoihin. Valittajien mukaan mikään ei osoita, että näillä tosiseikoilla, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi olennaisiksi, olisi ollut erityinen vaikutus yhteisöjen tuomioistuimen suorittamaan arviointiin. Lisäksi valittajat katsovat, että kyseiset "tosiseikat" olivat selvästi vähemmän yksiselitteisiä kuin mitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin haluaa uskotella. Ei etenkään vaikuttanut lainkaan siltä, että Spaglin olisi ollut "objektiivisesti katsoen" mahdotonta harjoittaa tuotantoa 31.3.1983 ja 1.4.1984 välisenä aikana.

67 Tähän liittyen on ennakkoratkaisupyyntöjen osalta todettava, että jotta yhteisön oikeutta voidaan tulkita siten, että tulkinnasta on hyötyä kansalliselle tuomioistuimelle, tämän on määriteltävä esittämiinsä kysymyksiin liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat tai ainakin selostettava ne tosiseikkoja koskevat olettamukset, joihin nämä kysymykset perustuvat (yhdistetyt asiat C-320/90–C-322/90, Telemarsicabruzzo ym., tuomio 26.1.1993, Kok. 1993, s. I-393, Kok. Ep. XIV, s. I-1, 6 kohta, ja yhdistetyt asiat C-421/00, C-426/00 ja C-16/01, Sterbenz ja Haug, tuomio 23.1.2003, Kok. 2003, s. I-1065, 20 kohta). Ennakkoratkaisupyynnöissä annettujen tietojen perusteella yhteisöjen tuomioistuin voi antaa vastauksia, joista on hyötyä (ks. erityisesti asia C-116/00, Laguillamie, määräys 28.6.2000, Kok. 2000, s. I-4979, 14 kohta).

68 Edellä mainitun asian Spagl kaltaisessa ennakkoratkaisuasiassa yhteisöjen tuomioistuin muotoilee näin ollen vastauksensa niiden tosiseikkojen perusteella, jotka kansallinen tuomioistuin on sille toimittanut. Tarkemmin sanoen mikään ei osoita, että yhteisöjen tuomioistuin ei olisi asiassa Spagl tehnyt asetuksella

N:o 764/89 asetukseen N:o 857/84 lisätyn 3 a artiklan pätevyyttä koskevaa ratkaisuaan sitä tilannetta koskevien tosiseikkojen perusteella, jossa Spagl oli hänen antamansa kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päätyttyä.

69 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on voinut asiassa Bouma antamansa tuomion 44 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 43 kohta) esittää tosiseikat asiassa Spagl annettuun ratkaisuehdotukseen sekä suullista käsittelyä varten laadittuun kertomukseen sisältyneiden tietojen pohjalta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei voida katsoa menetelleen tältä osin virheellisesti.

70 Tästä seuraa, että kolmas väite on perusteeton.

— Neljäs väite

71 Bouma ja Beusmans moittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ennen kaikkea siitä, että se on omaksunut näkemyksen, joka on vastoin asiassa Spagl annetun tuomion puolustajien ja vastustajien esittämää tulkintaa. Tämän tuomion nojalla neuvosto ja komissio ovat tunnustaneet, että SLOM 1983 -tuottajilla on oikeus maitokiintiön ja korvauksen saamiseen samoin perustein kuin SLOM 1984 -tuottajilla, joita asian Mulder II kantajat olivat. Lisäedellytyksiä, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisissa tuomioissa maininnut, ei sisälly asetukseen N:o 1639/91 eikä liioin asetukseen N:o 2187/93.

72 Tältä osin on todettava, että edellytykset sille, että Bouma ja Beusmans voisivat vaatia korvausta SLOM 1983 -tuottajina, voidaan johtaa ainoastaan siitä tulkinnasta, jonka yhteisöjen tuomioistuin on antanut asiaa koskeville säännöksille. Asetuksella N:o 1639/91 on nimittäin muutettu asetuksen N:o 857/84 3 a artiklaa, sellaisena kuin se on muutettuna erityisen viitemäärän myöntämistä koskevalla asetuksella N:o 764/89, mutta ensiksi mainitussa asetuksessa ei määritetä edellytyksiä, joiden on täytyttävä, jotta SLOM 1983 -tuottaja voi vaatia

korvausta. Asetuksen N:o 2187/93 nojalla suoritettava korvaus on itsenäinen, koska tällä asetuksella perustettu järjestelmä on vaihtoehto riita-asian ratkaisulle oikeusteitse ja se tarjoaa ylimääräisen keinon saada vahingonkorvausta (yhdistetyt asiat C-80/99–C-82/99, Flemmer ym., tuomio 9.10.2001, Kok. 2001, s. I-7211, 47 kohta).

73 Neljäs väite on näin ollen hylättävä aiheettomana, koska kyseessä olevissa asetuksissa ei määritetä korvauksen edellytyksiä.

— Viides väite

74 Bouma ja Beusmans katsovat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei valituksenalaisissa tuomioissa ymmärtänyt sitä, että asia Spagl oli luonteeltaan pilottitapaus, jossa SLOM 1983 -tuottajien oikeuksia ja velvollisuuksia käsiteltiin yleisellä tasolla. Valittajat väittävät, että kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pyrki rajoittamaan asian Spagl ulottuvuutta yli 10 vuotta kyseisen tuomion antamisen jälkeen spekuloimalla asian tosiseikkojen merkityksellä, se ei ymmärtänyt yhteisöjen tuomioistuimen tehtävää oikeuskäytännön kehittäjänä, minkä lisäksi se vaaransi oikeusvarmuuden periaatteen.

75 Tältä osin on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tehnyt minkäänlaista virhettä tulkitessaan asiassa Spagl annettua tuomiota niiden tosiseikkojen perusteella, jotka oli esitetty suullista käsittelyä varten laaditussa kertomuksessa sekä julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessa. Se seikka, että asia on valittajien esittämällä tavalla pilottitapaus, ei voi estää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta arvioimasta kyseistä asiaa ja tulkitsemasta jo annettua tuomiota yleisten tulkintasääntöjen mukaisesti.

76 Näin ollen on merkityksetöntä, onko asia luonteeltaan pilottitapaus vai ei.

77 Viides väite on tämän johdosta hylättävä.

— Kuudes väite

78 Bouma ja Beusmans väittävät, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin asetti lisäedellytyksen vaatiessaan SLOM 1983 -tuottajilta näyttöä siitä, että ne ovat toteuttaneet konkreettisia toimenpiteitä maidontuotannon aloittamiseksi uudelleen heidän antamansa kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päätyttyä. Tämä vaatimus ei sovi yhteen sen kanssa, mitä yhteisöjen tuomioistuin on esittänyt asiassa Mulder II. Viimeksi mainitussa asiassa, joka koski SLOM 1984 -tuottajia, yhteisöjen tuomioistuin ei ollut tältä osin asettanut mitään edellytyksiä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei näin ollen olisi pitänyt asettaa näitä edellytyksiä yksinomaan SLOM 1983 -tuottajien osalta.

79 Tältä osin on todettava, että tämä väite on osittain päällekkäinen neljännen kumoamisperusteen kanssa. Kyseistä väitettä käsitellään siis yhdessä neljännen kumoamisperusteen kanssa.

Kolmas kumoamisperuste

Valittajien lausumat

80 Bouma ja Beusmans väittävät kolmannella kumoamisperusteellaan, jota on syytä käsitellä toiseksi, että asiassa Bouma annetun tuomion 46 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 45 kohta) esitetään oikeudellisesti virheellinen näkemys.

81 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tässä virheellisesti perustellussa kohdassa pyrkinyt hakemaan asiassa Mulder II annetusta tuomiosta sekä julkisasiamies Van Gervenin kyseisessä asiassa esittämästä ratkaisuehdotuksesta lisätukea väitteelleen, joka koskee velvollisuutta aloittaa tuotanto uudelleen tai ainakin toteuttaa tätä tarkoittavia toimenpiteitä.

82 Valittajien mukaan asiassa Mulder II annetun tuomion 23 kohdasta ilmenee ainoastaan se, että asianomaiset neljä SLOM-tuottajaa ovat riittävän selkeästi osoittaneet, että ne aikovat todellakin aloittaa maidontuotannon uudelleen. Mikään ei osoita, että yhteisöjen tuomioistuin olisi halunnut antaa tyhjentävän luettelon niistä tavoista, joilla tämä aikomus voidaan osoittaa.

83 Mitä sitten tulee kohtiin, joissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lainasi julkisasiamies Van Gervenin ratkaisuehdotusta, Bouma ja Beusmans huomauttavat, että julkisasiamiehen mukaan arvioitaessa sitä, onko SLOM-tuottajan katsottava kärsineen vahinkoa erityisen viitemäärän epäämisen johdosta, ratkaisevaa on tietää, oliko kyseinen tuottaja jo lopettanut tuotantonsa lopullisesti sillä hetkellä, jolloin hänen antamansa kaupan pitämisestä luopumista koskeva sitoumus päättyi.

84 Valittajat väittävät, että tällä ratkaisuehdotuksella ei voida tukea näkemystä, jonka mukaan se, että maidontuotantoa ei ollut aloitettu uudelleen ennen 1.4.1984, voisi luoda laillisen olettaman, jonka perusteella — paitsi jos toisin osoitetaan — kyseisen tuottajan katsotaan lopettaneen maidontuotannon lopullisesti. Tällainen näkemys olisi sitä paitsi täysin yhteensoveltumaton asioissa Mulder I ja Spagl annettujen tuomioiden kanssa. Yhteisöjen tuomioistuin on hylännyt väitteen, jonka mukaan SLOM-tuottajat ovat yleensä ilmoittaneet haluavansa lopettaa maidontuotannon lopullisesti allekirjoittamalla kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen, jolloin he eivät ole voineet vedota luottamuksensuojan periaatteeseen.

85 Bouma ja Beusmans toteavat, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Spagl hylännyt kiistämisperusteen, jonka mukaan se, että SLOM 1983 -tuottajat eivät olleet aloittaneet maidontuotantoa uudelleen ennen 1.4.1984, estää heitä vetoamasta luottamuksensuojan periaatteeseen.

86 Valittajat toteavat, että julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksesta voidaan päätellä ainoastaan, että toimielimiltä ei voida viedä oikeutta osoittaa erityistapauksissa, että SLOM-tuottaja on lopettanut maidontuotannon lopullisesti hänen antamansa kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päätyttyä ja että kyseinen tuottaja ei ole tästä syystä kärsinyt lainkaan vahinkoa. Bouma ja Beusmans tuovat kuitenkin esiin, että todistustaakan on tältä osin oltava toimielimillä.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

87 Kolmas kumoamisperuste liittyy syy-yhteyteen viitemäärän lainvastaisen epäämisen sekä maitotoimituksista saatavan tulon menetyksenä ilmenevän väitetyn vahingon välillä. Asiassa Mulder II annetun tuomion 23 kohdasta ilmenee, että vahingon on katsottava aiheutuneen yhteisön vuoden 1984 säännöstön soveltamisesta. Asia ei kuitenkaan voi olla näin silloin, kun tulon menetys on seurausta vapaaehtoisesti tehdystä päätöksestä, joka koskee tuotannon lopettamista kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päätyttyä. Vahingon on oltava seurausta asetuksesta N:o 857/84, jossa ei sallita viitemäärän myöntämistä SLOM-tuottajille.

88 Yhteisöjen tuomioistuin on päätellyt niistä toimista, joihin tuottajat olivat ryhtyneet asiassa Mulder II ja jotka on selostettu asiassa Mulder II annetun tuomion 23 kohdan ensimmäisessä virkkeessä, että kyseiset tuottajat olivat osoittaneet asianmukaisella tavalla, että heidän tarkoituksenaan oli aloittaa uudelleen toimintansa maidontuottajina. Yhteisöjen tuomioistuin on päätellyt tästä, että maidontoimituksista saatavien tulojen menetystä ei voida pitää seurauksena kantajien vapaaehtoisesta päätöksestä luopua maidon tuotannosta.

89 Toisin kuin Bouma ja Beusmans väittävät, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on voinut asiassa Bouma annetun tuomion 46 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 45 kohta) päätellä tästä yleisesti, että yhteisön vastuu edellyttää sitä, että tuottajat ovat selvästi osoittaneet aikomuksensa aloittaa uudelleen maidontuotanto sen jälkeen kun kaupan pitämisestä luopumista koskeva sitoumus on päättynyt.

90 Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on voinut edellyttää asiassa Bouma antamansa tuomion 46 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 45 kohta), että SLOM 1983 -tuottaja osoittaa asetuksen N:o 1078/77 nojalla antamansa sitoumuksen päätyttyä maidontuotannon uudelleen aloittamista koskevan aikomuksensa joko siten, että hän aloittaa tuotannon uudelleen tai ainakin toteuttaa tähän tähtääviä toimenpiteitä SLOM I -tuottajien tavoin, eli investoi maidontuotannossa tarvittaviin laitteisiin taikka korjaa tai huoltaa niitä.

91 Kolmas kumoamisperuste on näin ollen hylättävä perusteettomana.

Toinen ja neljäs kumoamisperuste

92 Bouma ja Beusmans kiistävät näillä kahdella kumoamisperusteellaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustelut, jotka on esitetty asiassa Bouma annetun tuomion 48 kohdassa ja asiassa Beusmans annetun tuomion 47 kohdassa.

93 Bouman ja Beusmansin toisen kumoamisperusteen mukaan käsiteltävänä olevassa asiassa on kyse siitä, että maidontuotantoa ei ole viitevuoden päättyessä. Tuottajalla, joka aloitti uudelleen maidontuotannon 31.12.1983 ja 1.4.1984 välisenä aikana, ei enää ollut mahdollisuutta hankkia normaalia viitemäärää. Yhteisöjen tuomioistuin on jo nimenomaisesti todennut asiassa Mulder I

antamansa tuomion 15–19 kohdassa, että se pelkkä teoreettinen mahdollisuus, että tällainen tuottaja voi saada rajoitetun viitemäärän asetuksen N:o 857/84 jonkin vaihtoehtoisen säännöksen perusteella, ei poista yhteisön säännöstön lainvastaisuutta.

94 Bouma ja Beusmans väittävät, että yhteisöjen tuomioistuin on hylännyt kyseisen väitteen, jonka toimielimet pyrkivät useaan otteeseen esittämään edellä mainituissa asioissa Spagl, Mulder II ja Quiller.

95 Tältä osin on todettava, että asiassa Bouma annetun tuomion 48 kohdan (asiassa Beusmans annetun tuomion 47 kohta) sanamuodosta ilmenee, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut huomioon valittajien antaman kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päättymispäivän (Bouman osalta 20.4.1983 ja Beusmansin osalta 23.12.1983) sekä kiintiöjärjestelmän voimaantulopäivän (1.4.1984) välisen ajanjakson. Kyseinen tuomioistuin ei siis rajoittunut ottamaan huomioon vain 31.12.1983 ja 1.4.1984 välistä ajanjaksoa. On ilmeistä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on nojautunut väitteeseen, joka koskee tuotannon aloittamista uudelleen kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päättymispäivän ja 31.3.1984 välisenä ajanjaksona eikä pelkästään 31.12.1983 ja 1.4.1984 välisenä ajanjaksona, päätelläkseen tämän perusteella, ovatko Bouma ja Beusmans osoittaneet haluavansa aloittaa uudelleen maidontuotannon. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kannalta kysymys ei ollut sen tutkimisesta, voivatko valittajat vielä hankkia viitemäärän, jos he aloittavat maidontuotannon uudelleen 31.12.1983 ja 1.4.1984 välisenä aikana.

96 Tästä seuraa, että toinen kumoamisperuste on hylättävä perusteettomana.

97 Neljännellä kumoamisperusteellaan, joka on yhtenevä ensimmäisen kumoamisperusteen yhteydessä esitetyn kuudennen väitteen kanssa, Bouma ja Beusmans moittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se on asiassa Bouma

antamansa tuomion 48 kohdassa ja asiassa Beusmans antamansa tuomion 47 kohdassa asettanut heille todistustaakan siitä, että heillä oli tarkoitus aloittaa tuotanto uudelleen kaupan pitämisestä luopumista koskevien sitoumustensa päätyttyä ja että tämä oli ollut mahdotonta asetuksen N:o 857/84 voimaantulon vuoksi.

98 Tällaista käännettyä todistustaakkaa ei voida perustella pelkästään sillä, että valittajat eivät olleet vielä aloittaneet maidontuotantoa uudelleen 1.4.1984. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa Quiller todennut, että tällainen käännetty todistustaakka merkitsee, että asetuksen N:o 857/84 voimaantulon vaikutukset kohdistuvat kantajiin taannehtivasti. Valittajien kanssa vastaavanlaisessa asemassa ollut SLOM-tuottaja ei nimittäin ollut voinut ennen tämän asetuksen voimaantuloa olettaa, että siitä seikasta, että tuotantoa ei aloiteta uudelleen ennen kyseistä päivämäärää, voisi olla seurauksena se, että hänen oikeutensa erityiseen viitemäärään tai korvaukseen vaarantuisi lopullisesti ja kokonaan.

99 Bouma ja Beusmans katsovat lisäksi, että heille asetetun todistustaakan ulottuvuus on valituksenalaisissa tuomioissa määritetty tavalla, joka on ristiriitainen ja jota sen takia ei voida hyväksyä. Valittajat vertaavat asiassa Bouma annetun tuomion 46–48 kohtaa ja asiassa Beusmans annetun tuomion 45–47 kohtaa keskenään sekä väittävät, että heiltä voidaan edellyttää vain, että he osoittavat, että he eivät olleet vielä lopettaneet toimintaansa lopullisesti silloin, kun heidän antamansa sitoumus kaupan pitämisestä luopumisesta päättyi, ja että heidän oli mahdollista aloittaa maidontuotanto uudelleen.

100 Tältä osin on huomattava, että kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 125 kohdassa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisissa tuomioissa suorittama todistustaakan jako vastaa vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jonka mukaan vaatimuksen esittäjän on osoitettava, että edellytykset sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymiselle täyttyvät. Koska tämä vastuu on olemassa vain silloin, kun tuottaja joko aloittamalla

tuotannon uudelleen kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päätyttyä tai osoittamalla tämän aikomuksensa jollain muulla tavalla todellakin todistaa aikovansa aloittaa uudelleen maidon pitämisen kaupan, korvauksen vaatijan asiana on todistaa, että hänellä todella on tällainen aikomus.

101 Mitä sitten tulee väitteeseen, jonka mukaan Bouma ja Beusmans eivät olleet voineet ennakoida niitä seurauksia, joita saattoi olla siitä, että tuotantoa ei aloitettu uudelleen ennen 1.4.1984, on todettava, että kaikkien niiden tuottajien tavoin, jotka haluavat aloittaa maidontuotannon, myös valittajien olisi pitänyt varautua siihen, että heihin sovelletaan tällä välin annettuja markkinapolitiikan määräyksiä. Valittajat eivät siis voineet perustellusti olettaa, että he voisivat aloittaa tuotannon uudelleen aikaisemmin voimassa olleilla edellytyksillä (ks. vastaavasti em. asia Mulder I, tuomion 23 kohta).

102 Tämä kumoamisperuste sekä ensimmäisen kumoamisperusteen yhteydessä esitetty kuudes väite on näin ollen hylättävä perusteettomina.

Viides kumoamisperuste

Valittajien lausumat

103 Bouma ja Beusmans täsmentävät, että viides kumoamisperuste sisältää useita väitteitä, joiden kohteena ovat tosiseikkojen arviointia koskevat perustelut, jotka valittajien mukaan ovat siinä määrin käsittämättömiä ja pätemättömiä, että ne eivät ole perusteluvelvollisuuden periaatteen mukaisia.

104 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on täysin perusteetta sivuuttanut kokonaan lausunnon, jonka Bouma ja Beusmans olivat valan nojalla antaneet notaarin luona. Kyseinen tuomioistuin on arvioinut niin virheellisellä tavalla näytön, jonka Bouma ja Beusmans olivat toimittaneet aikomuksestaan aloittaa uudelleen maidontuotanto, että tätä arviointia ei voida hyväksyä.

105 Bouma ja Beusmans väittävät, että he ovat riittävällä tavalla osoittaneet, että he eivät olleet lopettaneet toimintaansa lopullisesti vuonna 1983 ja että heillä oli mahdollisuus aloittaa maidontuotanto uudelleen. Molemmat valittajat esittävät kaksi väitettä tämän kumoamisperusteensa tueksi.

106 Bouma arvostelee ensimmäisellä väitteellään valituksenalaisen tuomion 14 kohtaa, jossa pyritään esittämään yhteenveto merkityksellisistä tosiseikoista, mutta jossa todella merkitykselliset tosiseikat kuvataan Bouman mukaan virheellisesti ja puolueellisesti. Bouman mukaan on selvää, että syksyn 1983 aikana hän kylvi uudelleen ruohoa viljelyyn tarkoitetuille maa-alueilleen aloittaakseen maidontuotannon uudelleen. Bouma viittaa tältä osin valan nojalla antamaansa lausuntoon, jonka hän esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.

107 Bouma katsoo, että kun otetaan huomioon tämän lausunnon sisältö ja hänen asianajajansa esittämä lisäselvitys, valituksenalaisen tuomion 49 kohdasta on pääteltävä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kokonaan sivuuttanut Bouman sille esittämän näytön.

108 Beusmans esittää valituksenalaisen tuomion 14 kohtaa vastaan saman arvostelun kuin Bouma.

109 Beusmansin mukaan on selvää, että hänen antamansa kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päätyttyä hän vaihtoi tuotantoalaa ja siirtyi kasvattamaan lypsy- ja lihakarjaa, eli lehmiä, jotka tuottavat sekä maitoa että lihaa. Beusmans täsmentää, että hänellä oli riittävästi lehmiä maidontuotannon aloittamiseksi uudelleen täysimääräisesti. Bouman mukaan on myös selvää, että hän oli laittanut lehmänsä poikimaan ja imettämään kesällä 1983. Tällä tavalla toimiessaan Beusmans menetteli taloudellisesti järkevällä tavalla: pääoma olisi menetetty kokonaan, jos hän ei olisi tuolloin siirtänyt lehmiään lihantuotantoon. Tältä osin Beusmans huomauttaa valan nojalla antamastaan lausunnosta, joka esitettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle. Hän oli tässä lausunnossa muun muassa selvittänyt, että lehmät voidaan siirtää maidontuotantoon vasta sitten, kun ne ovat poikineet uudestaan ja kun vasikka on tämän jälkeen välittömästi vieroitettu lehmästä.

110 Bouma ja Beusmans katsovat toisessa väitteessään, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa Bouma antaman tuomion 49 kohdassa ja asiassa Beusmans antaman tuomion 48 kohdassa esitetty näkemys, jonka mukaan valittajat eivät olleet muodollisesti hakeneet viitemäärää vuonna 1984, on käsittämätön ja virheellinen. Valittajien mukaan tämä toteamus johtaa virheelliseen näkemykseen ja arvioon tosiseikoista.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

111 Bouma ja Beusmans kiistävät tosiasiassa väitteillään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittaman arvioinnin asian tosiseikoista. Viides kumoamisperuste koskee vain tosiseikkojen esittelyä valituksenalaisten tuomioiden 14 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa sekä tosiseikkojen ja valan nojalla annettujen lausuntojen arviointia, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on suorittanut asiassa Bouma antamansa tuomion 48 kohdassa ja asiassa Beusmans antamansa tuomion 47 kohdassa.

112 EY 225 artiklasta ja yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisestä kohdasta kuitenkin seuraa, että lukuun ottamatta sitä tapausta, että tuomioistuimelle esitetty selvitys on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, tosiseikkojen arviointi ei ole sellainen oikeuskysymys, että se sinänsä kuuluisi yhteisöjen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan piiriin valitusasiassa (ks. erityisesti yhdistetyt asiat C-486/01 P-R ja C-488/01 P-R, Front national ja Martinez v. parlamentti, määräys 21.2.2002, Kok. 2002, s. I-1843, 83–85 kohta).

113 Yhteisöjen tuomioistuimella ei siten ole toimivaltaa määrittää asian tosiseikastoa eikä lähtökohtaisesti myöskään arvioida sitä selvitystä, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asian tosiseikastoa määrittäessään tukeutunut. Silloin, kun tämä selvitys on saatu asianmukaisesti ja todistustaakkaa sekä asian selvittämistä koskevia menettelysääntöjä ja yleisiä oikeusperiaatteita on noudatettu, ainoastaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä nimittäin on arvioida sille esitetyn selvityksen näyttöarvoa (ks. erityisesti asia C-19/95 P, San Marco v. komissio, määräys 17.9.1996, Kok. 1996, s. I-4435, 40 kohta).

114 Lukuun ottamatta sitä tapausta, että tämä selvitys on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, tämä arviointi ei näin ollen ole sellainen oikeuskysymys, että se sinänsä kuuluisi yhteisöjen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan piiriin (asia C-121/01 P, O'Hannrachain v. parlamentti, tuomio 5.6.2003, Kok. 2003, s. I-5539, 35 kohta).

115 Koska Bouma ja Beusmans eivät ole esittäneet sellaista selvitystä, josta voitaisiin päätellä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut tosiseikat huomioon vääristyneellä tavalla, viides kanneperuste on jätettävä tutkimatta.

116 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että valitukset on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

117 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan yhteisöjen tuomioistuin päättää oikeudenkäyntikuluista, jos valitus on perusteeton. Työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota sovelletaan valitusasiaan 118 artiklan nojalla, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

118 Koska valittajat ovat hävinneet asiansa ja koska neuvosto ja komissio ovat vaatineet valittajien velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, Bouma ja Beusmans on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Valitukset hylätään.

2) Bouma ja Beusmans velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Skouris Cunha Rodrigues Puissochet

Schintgen Colneric

Julistettiin Luxemburgissa 29 päivänä huhtikuuta 2004.

R. Grass

kirjaaja

V. Skouris

presidentti